

Asia: VN/5386/2020

Lausuntopyyntö ehdotuksesta tiedon hyödyntämisen ja avaamisen strategiseksi tavoitteiksi

Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen strategiset tavoitteet

Ovatko strategiset tavoitteet kokonaisuutena realistisia ja ovatko ne vaikuttavia?

Valtiovarainministeriö

PL 28

00023 Valtioneuvosto

lausuntopalvelu.fi

Viite: dnro VN/5386/2020

Postin lausunto ehdotuksesta tiedon hyödyntämisen ja avaamisen strategiseksi tavoitteiksi

Valtiovarainministeriö on pyytänyt Posti Group Oy:ltä lausuntoa ehdotuksesta tiedon hyödyntämisen ja avaamisen strategiseksi tavoitteiksi julkiselle hallinnolle.

Posti kiittää mahdollisuudesta lausua näkemyksensä asiasta ja esittää näkemyksinään ehdotuksista seuraavaa.

Kuten lausunnossamme vuonna 2020 avoimen datan direktiivin täytäntöönpanoa koskevasta lainsäädännöstä totesimme, Posti ei ole viranomainen eikä julkisuuslakia sovelleta Postin toimintaan. Posti Group Oyj on toiminut vuodesta 2001 julkisena osakeyhtiönä, jonka toiminta on rahoitettu 1994 lähtien yksin kaupallisella liiketoiminnalla saaduista tuloista. Postia ei tueta lainkaan julkisista varoista. Päinvastoin Posti on maksanut valtiolle osinkoja 207 miljoonaa euroa vuodesta 2015 lähtien.

Postin liiketoiminta on lähes kokonaan kansainvälistä ja vapaan kilpailun piirissä eikä sitä koske erityissääntely. Posti toimii avoimilla markkinoilla kireässä kilpailutilanteessa, jossa globaaleilla toimijoilla on merkittävä rooli. Postilla on postilaissa säännelty yleispalveluvelvoite, jonka alaisen toiminnan osuus Posti-konsernin liikevaihdosta oli 6,7 prosenttia tammi-maaliskuussa 2021 ja 3,1 prosenttia kaikesta Postin jakamasta volyymista. Yleispalvelun osuus on koko ajan vähenemässä, ei kasvamassa.

Posti katsoo, että tämän vuoksi yhtiö ei kuulu avoimen datan direktiivin soveltamisalaan eikä siihen voi kohdistaa raskaampaa sääntelyä tai tietojen luovutusvelvoitteita kuin muille alan toimijoille. Valtionomistus ei itsessään ole peruste tiedon avaamiseen, koska Posti toimii markkinaehtoisesti ja hyvin kilpaillulla markkinoilla. Ehdotusta tiedon hyödyntämisen ja avaamisen strategisista tavoitteista julkiselle hallinnolle ei siten ole sovellettavissa Posti Group Oyj:hyn tai muihin Posti-konsernin yhtiöihin.

Lähtökohtaisesti kaikki velvollisuudet, jotka eivät kohdistu kaikkiin toimijoihin yhtäläisesti, aiheuttavat riskin markkinoiden vääristymisestä, kun kilpailuneutraalisuus ei toteudu. Yritykset – kuten Posti – ovat omalla kustannuksellaan tuottaneet toiminnassaan välttämättömät tietoaaineistot. Erityisen ongelman muodostaisi se, että vain yksi yritys joutuisi avaamaan omaa dataansa suorille kilpailijoilleen.

Posti katsoo, että ehdotus julkisin varoin kerätyn ja tuotetun datan jakamista ei koske Postia, koska Posti toimii kilpaillulla markkinalla ja liiketoiminnan käytössä oleva tietoaaineisto on hankittu markkinaehtoisella toiminnalla.

Posti kiinnittää huomiota siihen, että sen liiketoimintaa koskevat tiedot saattavat sisältää kansallisesti arvokasta tieto-omaisuutta. On otettava huomioon myös Postin rooli huoltovarmuuden näkökulmasta. Tämä tarkoittaa, että kansallisen turvallisuuden näkökulmasta kaikkea tietoa esimerkiksi verkosta tai sijaintitiedoista ei voi julkistaa.

Ehdotuksessa tiedon hyödyntämisen ja avaamisen yhtenä tavoitteena on asiakkaiden tarpeiden ja asiakaslähtöisyyden parantaminen. Myös Postin keskeisiä tavoitteita yhtiön uudessa strategiassa on asiakaslähtöisyyden parantaminen. Postissa tuotettu tieto on lähtökohtaisesti niin avointa kuin kilpailuilla markkinoilla toimivassa liikeyrityksessä on mahdollista olla. Esimerkiksi Postin kaikkien yli

3 000 palvelupisteen ajantasaiset ja tarkat tiedot osoitteineen, aukioloaikoineen ja karttakuvineen ovat Postin verkkosivuilla (posti.fi). Sama koskee kaikkia kirjelaatikkojen ja postilokeroiden sijaintietoja. Lisäksi kaikki Postin palvelupisteet kartta- ja osoitetietoineen ovat myös liikenne- ja viestintävirasto Traficom:n Monitori-palvelun käytössä. Myös hinnat käteisasiakkaille (henkilöasiakkaat ja yritykset) kuten sopimushinnastot ovat julkisia ja löytyvät posti.fi verkkosivulta.

Postitoimintaan liittyvistä tietoaineistoista ja pääsystä niihin on kattavasti säädetty alan erityislainsäädännössä eli postilaissa (415/2011). Postilain säännöksissä on otettu huomioon postaaliseen tietoon liittyvät erityispiirteet ja rajoitukset. Hallituksen esityksessä avoimen direktiivin täytäntöön-panosta viitattiin postinumerotiedot arvokkaana tietoaineistona. Postilain 37 § on jo vuodesta 2017 alkaen edellyttänyt, että postiyritys, jonka velvollisuutena on ylläpitää postinumerojärjestelmää, avaa maksutta pääsyn postinumerotietoihin.

Postilaissa säädetään muun muassa postiyritysten oikeudesta ylläpitää osoiterekisteriä ja siihen liittyvistä luovutusvelvollisuuksista. Osoiterekisterin tiedot kattavat kaikki postiyrittäjien toimialueella sijaitsevat postin saajat. Osoiterekisterin tietojen käyttötarkoitukset ja luovuttaminen on tarkasti säännelty, sillä kyse on tietosuojasääntelyn alaisista henkilötiedoista eivätkä nämä tiedot siksi voi kuulua avoimeen dataan. Postilaki kattaa myös muita posti-infrastruktuuria koskevia tietoja, kuten postilokeroita ja postilaatikoiden sijaintia, koskevan luovutusvelvollisuuden postiyrittäjien välillä postitoiminnan harjoittamista varten.

Posti katsoo, että postitoimintaan liittyvistä tietoaineistosta ei pidä säätää päällekkäistä lainsäädäntöä, vaan postilain veloitteet ovat ensisijaisia ja kattavat riittävässä määrin postitoimintaan liittyvät avoimen datan vaatimukset.

Siltä osin kuin uusia postitoimintaa koskevia veloitteita kuitenkin tulisi avoimen datan direktiivin implementoinnin vuoksi, on tärkeää, että kaikista tietojen luovutuksista on oikeus periä maksu, joka kattaa täysimääräisesti tiedon ylläpidon ja luovutuksen kustannukset ja kohtuullisen tuoton.

Posti toteaa lisäksi yleisenä periaatteena, että on tärkeää rajata yritysten liikesalaisuudet samoin kuin tietosuojan piiriin kuuluvat henkilötiedot avoimen datan sääntelyn ulkopuolelle. Jakelutiedot ovat käytännössä asiakkaita koskevia tietoja. Liikesalaisuuksien piiriin kuuluvat muun muassa jakelureittitiedot tai turvallisuuden kannalta kriittiset tiedot. Datan avaamisessa on huomioitava myös riski väärinkäytöksistä ja se, että tietoaineistojen laaja avaaminen kasvattaa riskiä tietoaineistojen yhdistämiselle ja sitä kautta tietosuojan murtumiselle.

Asiakirjojen luovutusvelvollisuutta tulisi myös täsmentää, sillä kun kyse on operatiivisesta liiketoiminnasta eikä julkisuuslain alaisista viranomaistoimista, ei ole selvää mitkä olisivat sellaisia yrityksen asiakirjoja, joihin avoimuus kohdistuisi.

Kunnioitavasti,

Posti Group Oyj

Timo J. Anttila

Yhteiskuntasuhdejohtaja

Teema 1: Ohjaus, koordinaatio ja yhteistyö

Ovatko teeman 1 tavoitteet realistisia ja toimeenpantavissa organisaatiosi näkökulmasta?

-

Teema 2: Strategia ja toiminta

Ovatko teeman 2 tavoitteet realistisia ja toimeenpantavissa organisaatiosi näkökulmasta?

-

Teema 3: Tiedon hallinta

Ovatko teeman 3 tavoitteet realistisia ja toimeenpantavissa organisaatiosi näkökulmasta?

-

Teema 4: Mahdollistajat

Ovatko teeman 4 tavoitteet realistisia ja toimeenpantavissa organisaatiosi näkökulmasta?

-

Anttila Timo
Posti Group Oyj